

VOKS

Vinteren er tid
for voks.

SIDE 4-5

VALGTE BIER

Hun byttet
stress med bier.

SIDE 8-11

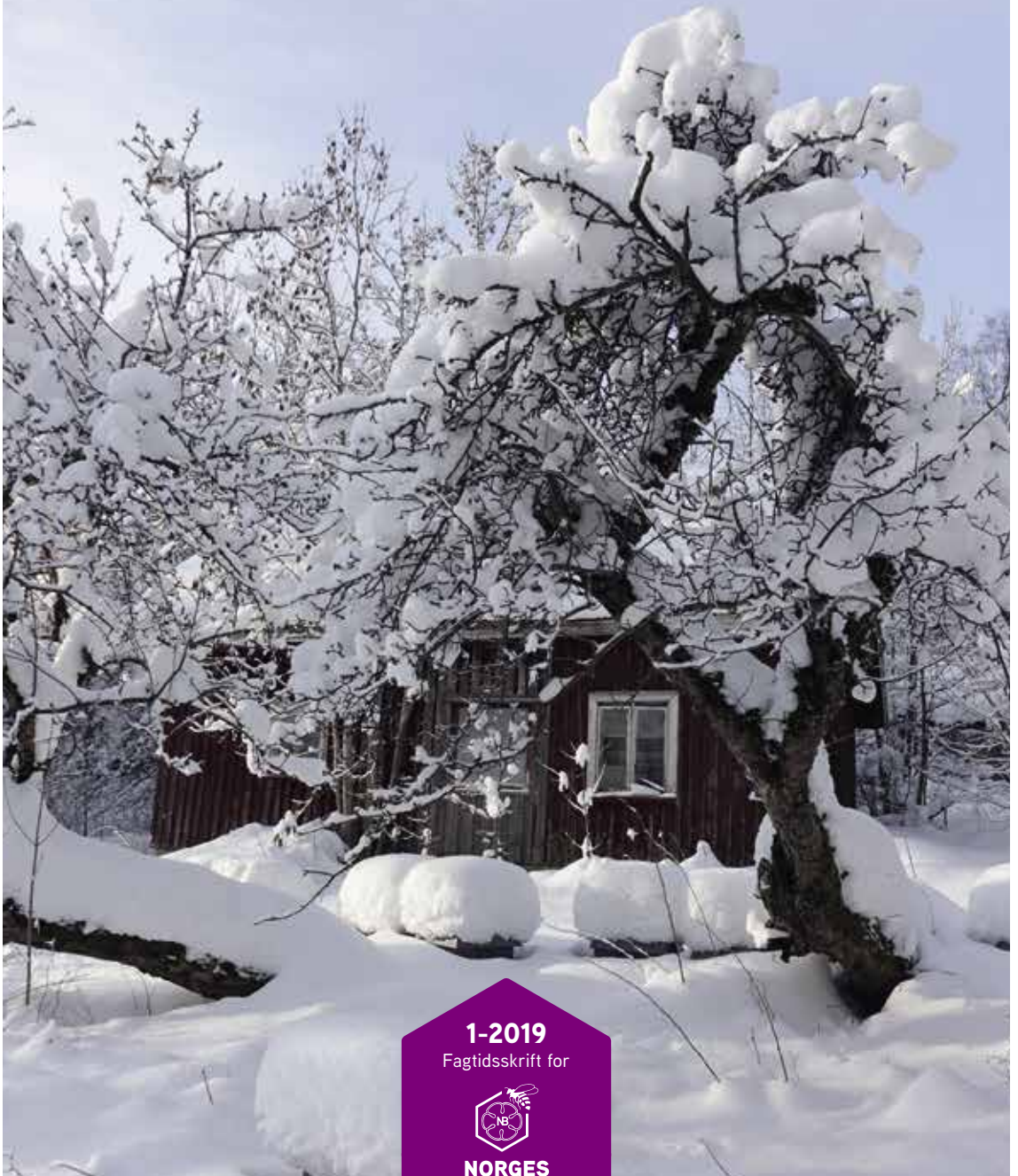
SNØ

Hva gjør du når
kubene snør ned?

SIDE 21-23

BIRØKTEREN

ÅRGANG 135

1-2019

Fagtidsskrift for

**NORGES
BIRØKTERLAG**

– siden 1884

BIRØKTEREN

Nr 1 - 2019. 135 årgang
ISSN 0800-2002

Utgitt av

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 80
Telefontid: 9-13.30. Fredag stengt
(lunsjpause 11.30-12.00)
E-post: post@norbi.no
Internett: www.norbi.no
Bankkonto: 2650.25.26285
Bankkonto: Fakturaer og
kontingent: 2610.22.51503

Redaktør: Jarle Bergsjø
Redaksjonssekretær:
Trond Gjessing
Bidragsyter: Roar Ree Kirkevold
roar.ree@kirkevold.no
Tlf: 908 27 397 (kveld)

Layout: Kreative Typer, Horten
Trykk: 07 media
Opplag: 4200

Stoff/annonser:

Tidsfrister for stoff, annonse-
bestillinger og materiell er den
8. måneden før det skal på trykk.
Private småannonser kr. 150,-.

Styret i Norges Birøkerlag:

Vegard Sveiven (leder)

Tlf: 909 19 825

vegtomme@frisurf.no

Knut Espevig (nestleder)

Tlf: 911 18 545. knut@g3.no

Sissel Goodgame: Tlf: 468 23 588

sisselgoodgame@gmail.com

Svein Larsen: Tlf: 957 32 847

fredboet@online.no

Elin Sollie: Tlf: 926 96 794

easollie@online.no

Leder Avlsrådet:

Ingar Tallakstad Lie

Tlf: 909 58 907

Dronningenes årlige merkefarge:

STYRELEDER HAR ORDET

Vegard Sveiven

Godt nytt år til dere alle.

Nå er det stor møteaktiviteten i Norges Birøkerlag. Lokale årsmøter er avholdt og Fylkesårsmøter står for tur. Fagmøtet på Honne (Biri) var i år igjen en stor suksess med mange gode foredragsholdere og spennende temaer. 23 mars blir det Årsmøtet i Norges Birøkerlag på Gardermoen.

Fylkesleder-samlingen og styremøtet 18. januar, behandlet forslaget til den nye formålsparagrafen vår. For meg er det viktig at Norges Birøkerlag skal være så romslig at alle norske birøktere kan føle tilhørighet til organisasjonen og ikke minst at hvert enkelt medlem får så mange fordeler som mulig, gjennom medlemskapet. Forslaget til ny formålsparagraf bærer noe preg av å være et kompromiss, men det er jo akkurat det det er. Alle i organisasjonen har fått muligheter til å komme med forslag og innspill til komiteen som har jobbet frem forslaget. Jeg håper derfor at alle føler at de har blitt hørt i prosessen og at vi på årsmøtet kan lande på det forslaget som foreligger. Når formålsparagrafen er avklart, så kan vi fortsette på de andre punktene i vedtektene som trenger fornyelse og samtidig lage en organisasjons- håndbok som blir veldig nyttig for oss alle.

Når fylkeslederne var samlet 18. januar så snakket vi litt om hvordan Norges Birøkerlag skal forholde seg til kommune og regionreformene. Ta opp dette temaet både i lokallag og ikke minst på fylkesnivå. Snakk sammen om hvilke oppgaver som bør løses, på hvilken måte og på hvilket nivå. Kom gjerne med innspill og ideer. Vi ser at enkelte regioner blir så store at det ikke lar seg gjøre å ha møter på en vanlig ettermiddag, på grunn av lang reisevei.

Honningcentralen har gjort en kjempejobb med å skaffe nok voks til alle norske birøktere. Men vi birøktere må bli flinkere til å levere inn til resirkulering. Gjør voksjobben selv, få hjelp av en birøkerkolega eller lever rammene til omsmelting og vask i Grimstad-anlegget.

Vegard Sveiven, Styreleder Norges Birøkerlag

Generalsekretær

**JARLE
BERGSJØ**

jarle.bergsjoe@norbi.no
Tlf: 952 80 996

Organisasjonsmedarbeider

**AINA HELENE
AKSNES**

aina.aksnes@norbi.no
Tlf: 909 60 012

Seniorrådgiver

**TROND
GJESSING**

trond.gjessing@norbi.no
Tlf: : 947 85 774

Seniorrådgiver

**BJØRN
DAHLE**

bjorn.dahle@norbi.no
Tlf: 947 83 374

Kontorsekretær

**ÅSE WETHAL
HOLEN**

aase.holen@norbi.no
Tlf: 63 94 20 80
(9-13.30 man-tor)

Om formålsparagrafen

Endelig er det enstemmig enighet om formålsparagrafen i Norges Birøtterlag. Nå ber ledelsen alle informere om den på årsmøtene rundt omkring i landet. Håpet er at den går fint gjennom på Norges Birøtterlags årsmøte i mars.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

De som følger litt med i organisasjonssakene i Norges Birøtterlag har fått med seg at Årsmøtet i fjor sendte en hel pakke med foreslåtte vedtektsendringer tilbake til en grundigere utredning. Styret som ble valgt, nedsatte en komite ledet av styremedlem og fylkesleder i Oppland, Svein Larsen.

Larsen satte fingeren på selve utfordringen. Det var at Norges Birøtterlags formålsparagraf inneholdt en formulering som mange mente begrenset organisasjonens mulighet til å styre egne rekker. Nemlig formuleringen at «Norges Birøtterlag skal arbeide for en ordnet omsetning av honning gjennom Honningcentralen SA». Larsen og hans komité foreslo at frem til årsmøtet nå i mars, måtte man avklare formålsparagrafen, intet annet. Så kommer det øvrige arbeidet i neste periode.

Komiteen ba alle medlemmene om å komme med sine meninger. De kunne leveres offentlig eller anonymt, og vi har tidligere skrevet at responsen var stor.

Så ble det oppsummert og i fjor høst ble teksten i formålsparagrafen diskutert med fylkeslederne.

I slutten av januar har komiteen lagt frem sitt forslag til ny formålsparagraf for styret og for vinterens samling av fylkesledere. Målet var å enes om en formulering som kunne gi en samlende og god oppslutning på det kommende årsmøtet.

Tydeligvis har komiteen kommet til en ny formulering som nettopp samler alle medlemmene og interessene, for styret i Norges Birøtterlag vedtok enstemmig at dette kunne de fremme for Årsmøtet. Fylkeslederne sluttet seg også til den formuleringen som du kan lese i faktablokken på denne siden.

Fra å slå fast at honningomsetningen skal gå via Honningcentralen, er nå formuleringen myket

opp slik at «Norges Birøtterlag skal ivareta medlemmenes næringspolitiske interesser gjennom samarbeid med landbruksorganisasjoner og andre aktuelle sammenslutninger som Honningcentralen SA og andre». I praksis må dette bety at Norges Birøtterlag står mye friere til å ivareta medlemmenes interesser innen birøkt.

– Dette er et kompromiss som alle kan leve med, sier styreleder i Norges Birøtterlag, Vegard Sveiven til fagbladet Birøtteren. Vi er en sammensatt gruppe og det å skulle være for alle skal ligge i bunnen for arbeidet vårt.

Sveiven sier at avklaringen er viktig for mange medlemmer begynner å bli lei av denne årelange diskusjonen. – Vi har andre og viktige saker som vi skal arbeide med, så den store oppslutningen er viktig, avslutter han.

Organisasjonen har oppfordret tillitsapparatet om å orientere om denne saken og redegjøre for den grundige prosessen dette har vært. «For organisasjonen betyr det mye at arbeidet med nye vedtekter m/organisasjonshåndbok, kommer et skritt videre», heter det i et internt notat.

Slik er forslaget til formålsparagraf for årsmøtet i mars:

Norges Birøtterlag er en partipolitisk nøytral organisasjon som skal ivareta medlemmenes interesser innen birøkt og alle områder som kan ha betydning for denne.

Norges Birøtterlag skal arbeide for en rasjonell og lønnsom birøkt. Dette gjelder bihelse, forskning, avl, forsøk og erfaringsutveksling. Norges Birøtterlag skal også ivareta birøkten gjennom undervisning, rådgivning og økonomi.

Norges Birøtterlag skal ivareta medlemmenes næringspolitiske interesser gjennom samarbeid med landbruksorganisasjoner og andre aktuelle sammenslutninger som Honningcentralen SA og lignende.

Mer australsk voks til Norge

Honningcentralen har kjøpt nye 10 tonn australsk voks. Markedet for ren voks er nær umettelig. Jeg tror nok at enkelte birøktere har hamstret litt i fjor, sier Kristin Slyngstad i Honningcentralen.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Honningcentralen sliter med å få kjøpt ren voks inn til det norske markedet. Hele Europa ønsker seg bivoks som ikke er forurenset. Dette er særlig viktig fordi birøkterne resirkulerer voksen om og om igjen inni kubene.

For et drøyt år siden fikk de napp på et parti fra Australia bestående av 25 tonn helt ren bivoks. Kostbart, men nødvendig.

Buffer

Den australske voksen skulle være en buffer, for fortsatt er målet at Norge skal være selvforsynt med egen voks.

I hvert fall planla vi at dette partiet ville vare i over tre år, sier daglig leder i Honningcentralen, Kristin Slyngstad.

Men slik gikk det ikke. Allerede i fjor, kjøpte norske birøktere ut 18 av tonnene. Slyngstad tror årsaken er flere. For det første er det et etterslep fordi mange ikke har kjøpt voks på en stund. Så er det mange som utvider driften på grunn av nyrekruttering og god

honningpris. – I tillegg tror jeg nok at flere har hamstret voks, sier Slyngstad. I snitt har hver birøkter kjøpt over fire kilo byggevoks.

Maks kapasitet

Siden etterspørselen ble så massiv, fikk Honningcentralen leveringsproblemer.

– Årsaken er den hele sommeren i fjor. Utstyret som smelter blokkene med voks og presser byggevoksplater av dem, bruker mye varme, men er avhengige av rask nedkjøling. Når utetemperaturen er så høy, må de dempe hastigheten på produksjonen. Den norske produsenten, kan i tillegg kun kjøre når biene ikke flyr på grunn av smittefare, forklarer Slyngstad. Leverandørene kjørte det de klarte, men markedet gikk altså likevel tomt til tider.

Bidra du også

Derfor kommer oppfordringen nå til alle. Smelt ut voksen og få den inn i systemet så fort det er mulig. Noe av utfordringen ligger i at birøktere vil gjøre i stand tavlene de

behøver den kommende sesongen om vinteren, men de smelter først om tavlene til våren. ´

Jeg ber spesielt birøktere som har voks liggende, om å få levert dette til oss, sier Kristin Slyngstad. Hun vet om travle birøktere som har et tonn voks hjemme som de ikke får smeltet om en ekstra gang og levert.

Ta vare på all voks.

Slik leverer du voks

Når du planlegger sesongen, så legg inn at bivoksen din er en verdifull ressurs som må utnyttes. Det finnes flere gode måter å utnytte den på.

Voks er kanskje birøkternes viktigste råvare. Mye av voksen ute i Europa, kanskje det aller meste, inneholder enten rester av pesticider eller parafin som noen har blandet inn for å tjene noen kroner.

I utgangspunktet skal et bifolk gi et lite overskudd av voks sammen med honningen, men av ulike grunner er det manko på bivoks også i Norge.

De viktigste årsakene er:

Mange, særlig større birøktere, skreller ikke av forseglingen før de slynger. De mangler trolig utstyr for å separere voks og honning, og derfor stikker de opp cellene direkte med en honningløsner. Dette gjøres også mye på sommerhonning.

Så er det mange birøktere som begynner med bier, eller bygger seg opp. I tillegg er det et betydelig antall birøktere som driver så smått at de ikke tar våre på den lille mengden voks de får.

Noen birøktere er redde for at de ikke skal få tak i den voksen de må ha. De sitter derfor på sin egen blokkvoks eller kjøper mer enn de behøver til den aktuelle sesongen.

Slik kan det gjøres

Her er noen tips til deg som vil utnytte voksressursene dine:

Birøktere med få bifolk kan snakke med større birøktere i laget om de vil ta imot tavlene, slik at i hvert fall voksen kommer til nytte. Det er bedre å gi bort voksen enn å kaste den.

Har du vurdert solvokssmelter? For noen tiår siden var dette et mye kjøpt produkt, men det har havnet i glemmeboken. Solen er en fin varmekilde til å smelte voks og flere forretninger selger solvokssmeltere.

Mange birøkterlag har egne vokssmeltere som de leier ut til medlemmene. Uansett lønner det seg å ta kontakt med laget ditt for å sjekke hva dere kan gjøre med voksen.

Levere tavlene

Honningcentralen er den største aktøren på voksmarkedet. Frem til 15. februar kan du levere hele tavler til dem og få dem rengjort tilbake for en lav pris per stykk. Minimum antall er 50 tavler. Snakk med forhandleren i ditt distrikt om dette. Tatt i betraktning at det å vaske tavler er noe søl, så er prisen lav.

Honningcentralen kjøper også voks smeltet i blokker. De er de eneste som sender stikkprøver til tyske ekspertlaboratorier, og de oppfordrer deg til å levere så fort som mulig.

Finnskoghonning tar også imot voks som de lager både 5,1 og 5,3 millimeter byggevoks av. De bruker samme presserier som Honningcentralen, og de importerer ikke voks.

Volumet er ikke så stort, så de prioriterer nybegynnere og egne kunder når de selger voksen ut igjen.

KTD.no i Kristiansand kjøper og selger også bivoks. Volumet her er heller ikke stort, og de prioriterer også egne kunder. Kjell T. Dypedal sier at mye kunne vært løst hvis flere gikk over til plastrammer, hvor voksoverskuddet normalt blir større.

Godt Nytt Birøkterår

Det er januar, sola har snudd men fortsatt er det mørkt store deler av døgnet. Hvordan har biene det tro? Tankene flyr ut til alle damene som gjør som de pleier om vinteren, sitter i klase for å holde varmen, lever sparsommelig og venter på våren og varmere tider, og selvfølgelig pollen og nektar. Tankene vandrer videre, hvordan har de det egentlig i kubene nå, er det nok mat der og får de nok luft så det ikke blir fukt og mugg? Lysten til å bare gløtte bittelitt på taket for å sjekke er stor, men nei, de skal ikke forstyrres. Må ikke stresse damene, da kan det være at de blir urolige, spiser mer mat, bæsjer i kuba evt stresser så mye at de dør. Nei de har det best alene, men jeg kan observere fra utsiden. Jeg har isoporkasser og kan faktisk se fra utsiden hvor klasen sitter, der er det en bar flekk i motsetning til resten av kuben som er dekt av frost. Utrolig spennende å se hvordan de systematisk flytter seg rundt i kuben for å få mat.

Men hva gjør birøkteren, altså meg, i januar og februar? Tida kan virke lang fra man vintre inn til våren kommer, men så fort jula er ferdig går det veldig fort, dagene blir len-

ger og lysere, og «plutselig» er våren her. En viktig vintersysse er vokssmelting. Forarbeidet til dette har foregått hele sommeren med en solvokssmelter som var ny av året. Jeg hadde hørt mye om solvokssmelting og fikk lyst å prøve og det har jeg ikke angra på en eneste gang. Jeg med bare 15 kuber har ikke all verdens av rammer å smelte hvert år men etter å ha samlet opp et par år så ble det en del allikevel. Jeg fikk plass til 4 rammer om gangen og smeltinga gikk veldig fort i varmen, kanskje 10-20 minutter pr gang. Jeg hadde også en del skrellevoks som jeg fylte på med, du verden så effektivt. Og så viktig arbeid når det er mangel på norsk voks.

Alle bør levere voks til HC, evt til en annen birøkter hvis man har lite eller ikke vil gjøre jobben med smelting. Et godt alternativ er å levere hele rammene til HC, da får man de ferdig vasket tilbake for en billig penge, andelshavere betaler 1 kr mindre enn de som ikke har andel. Jeg har valgt å gjøre dette arbeidet selv fordi jeg er både fersk birøkter og driver i småskala, og så liker jeg å lære om alt som har med birøkt å gjøre.

Bilde av bigården min sommeren 2018.

Foruten vokssmelting, vask og vedlikehold av rammer og utstyr, er vinteren en tid for refleksjon, evaluering og planlegging. Hvordan var sesongen, hva gikk bra, hva gikk galt og hvordan skal jeg gjøre det neste år? Som nybegynner oppdaget jeg fort at det finnes flere ting med birøkten enn bare honning. For meg var økologisk drift det eneste alternativet. Det har med helheten å gjøre, ikke bare produkter men også veien til produktene og veien tilbake, gi og ta, og hva kan jeg gjøre for at naturen skal ha det best mulig og kunne gi meg honning tilbake? I år har jeg tenkt å samle mest mulig propolis, det gir mange muligheter og nye, spennende ting å drive med i forbindelse med birøkten. Jeg har også tenkt å prøve meg litt på tavlehonning og har kikket på forskjellige måter å gjøre det på. Dette kommer jeg mer tilbake til utover våren, men forberedelsene starter nå med klargjøring av rammene, planlegging av hvor mange kuber som skal brukes til dette osv. Litt av planleggingen har med markedsføring og salg å gjøre. Hvilke produkter skal jeg ha, og hvem skal selge de? Jeg bruker mye tid på å sondere terrenget og finne ut hva som kan selges og hvor. Det har ingen hensikt for meg å produsere ting som ingen har bruk for. Og der fant jeg en ting til som er viktig for meg, jeg vil at kunder bare skal kjøpe det

Navn: Heidi Midtflå.

Alder: 51, har 4 voksne barn og 4 barnebarn.

Kommune: Øvre Eiker.

- > Startet med birøkt i 2015, Debiosertifisert i 2017 etter ett år i karenens.
- > Startet med 2 kuber, har nå innvintret 15.
- > Leder i Eiker Birøkterlag på andre året.
- > Fikk gull for beste økologiske honning i 2017.

de trenger og ikke for mye slik at de må hive mat/honning eller andre bi-produkter.

Med ønske om en fortsatt god og rolig vinter.

Her er noen av produktene mine.

Fra sort gull til gyldent gull

Danske Heidi Marie Quitzau er fra Lolland, men havnet i Norge etter utdanning som førskolelærer og landbrukstekniker. Hun arbeidet for National Oil Well i Kristiansand, men som it-spesialist ble hun nedbemannet sammen med 6 000 andre i den (foreløpig) siste oljekrisen.

Heidi Marie Quitzau ville jobbe med noe meningsfylt. Derfor valgte hun bier.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Her traff hun sørlendingen Christian Daland som også var it-utdannet. Nå bor hun sammen med ham en drøy mil innenfor tettstedet Birkeland i Aust-Agder. På et trivelig småbruk midt i lyngbeltet som alle birøktere sikler etter.

Heidi Marie elsker alt som er nytt, har knapper til å trykke på og som hun kan lære

av. Men hun er ikke så spontan som Christian (en spontan sørlending, vel, vel).

De begynte med sauer, men prisen kollapset, og de sluttet igjen så fort de fikk batterier i kalkulatoren. Christian har en sentral jobb som innkjøper hos Foss Bad, Heidi er egentlig lei av oljestresset. Hun vil leve av noe som hun også kan leve for.

Humler

Christian leste om humler. – Vi begynner med humleproduksjon, foreslo han (spontan). Heidi, som er litt roligere, tenkte litt på hvordan de skulle få det til.

Et titalls nettsøk senere hadde hun kommet borti birøkt. For aller første gang i hennes snart femtiårige liv.

Bier skal det bli

Tenk over: De bor på et småbruk (500 dekar er jo egentlig ganske stort, men 470 er skog og hei). Hun vil ikke jage etter mer kommersiell rikdom i livet. Hun vil jobbe ute med noe som kan utfordre henne faglig og menneskelig. Hun vil gjøre noe som er i pakt med naturen og som betyr noe for mange, både miljømessig og som produkt.

Det måtte bli bier. Selvsagt måtte det bli bier i en eller annen form.

Kurs

Naboen har brune bier, men hun har valgt buckfast etter først å ha prøvd krainer.

De brune samler godt og egentlig hører de jo hjemme her, men vi hadde noen brunbifolk på møtet i Sand birøkterlag (hvor Heidi er kursansvarlig).

– Når selv brunbifolkene innrømmet at de hadde en stor, stor utfordring med gemyttet, bestemte jeg meg for å velge buckfast. Slik jeg ser det har brunbiene en kjempeutfordring med avlsmaterialet etter saneringen som en følge av åpen yngelråte-utbruddene, sier hun.

Av og med

– Jeg har bestemt meg for å leve av, men også med biene. Da må jeg ikke ha tre lag

To brakker med tak over og gang imellom blir rimelig driftsbygning.

med beskyttelse når jeg steller dem, smiler hun.

For Heidi har klare tanker om ikke å ta beslutninger før hun har vurdert alternativene.

– På tre år har vi kommet opp i 36 bifolk, men jeg tar meg tid til å vurdere alle de fantastiske nisjene som ligger her i dagen. En av

de fine tingene med bier er både at du ikke behøver å eie «beitet» som de går på, og at du kan starte i det små.

– Kanskje vi ikke skal ha 300 bifolk, men heller finne en nisje som kan gi mer arbeids glede og mer læring, spør hun. Nisjene er mange, fra spesialhonninger, til kremer og andre produkter.

– Vi må huske at bier er mer enn honning, minner hun om.

Finansiering

Heidi Marie Quitzau gir Norges Birøkterlag et råd.

– Når vi skal søke støtte fra Innovasjon Norge, må vi gå via landbrukskontoret i kommunen, sier hun. De hun møtte i Birkeland var negative til å hjelpe henne fordi hun ikke skulle bygge driftsbygning. Hun fikk ingen bistand til utstyr som kubedeler og kasser.

– Det blir som en melkebonde skulle få til vegger og tak, men ikke til innredningen og melkemaskinene, sier hun. Norges Birøkterlag bør utnytte at bier nå er i skuddet.

Ny situasjon

Hun advarer norske birøktere mot å utsette diskusjonen om honningbiene konkurrerer med enkelte arter av ville bier ute i naturen.

– Denne diskusjonen kommer her også, sier hun. I Danmark er det egne organisasjoner for folk som er imot honningbier. Da plutselig oppfattes ikke birøkteren som den godslige kortreiste fyren som er på lag med naturen lenger. Han blir oppfattet som en fiende av naturen.

– Vi må oppføre oss skikkelig, og så må vi forske på dette, slik at vi ikke bare føler, men vet.

Elitekurs

Heidi Marie Quitzau har kommet inn på Elitekurset til Norges Birøkterlag og Honningcentralen.

– Jeg gleder meg veldig til flere ting, sier hun.

Det er viktig å få hjelp til en strategiplan som avdekker mulighetene. Så gleder jeg

Heidi Marie Quitzau vil leve av, men også med biene. Derfor er trivsel så viktig.

meg til å bli kjent med andre birøktere som vil satse, og til å besøke etablerte næringsbirøktere.

De har kjøpt to brakker og satt på et fint tak.

– Slik fikk vi 50 kvadratmeter til under 50.000 kroner, smiler hun. Vi leverer hon-

ningen vår til Honningcentralen slik at vi får inn pengene fort.

– Der vi er nå, skal vi øke i en fart som gjør at vi ikke blir gjeldsslaver.

Jeg har opplevd nok jag i oljebransjen, sier hun.

➤ Av og med biene. Da har vi en inntekt også når vi blir pensjonister.

Honning i mårfeller

Mår, også kalt skogsmår (*Martes martes*) blir jaktet på ved hjelp av fellejakt. Selv om den lever av ekorn, smågnagere, hare, fugl, egg, åtsler og litt bær, bruker fellejegerne ofte honning som lokkemat.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Som birøkter, ser du farene umiddelbart. Jegerne vil naturligvis gjerne skaffe seg så billig honning som mulig, og derfor er det fristende å ty til importert honning av dårlig kvalitet, sier seniorrådgiver Bjørn Dahle i Norges Birøkterlag. Denne honningen blir liggende åpent i barskog eller på andre steder der måren ferdes. Vi er skeptiske til slik bruk av honning som åte, sier han. I normale vintre går dette bra, for jakten foregår mellom 1. november og 15. mars, men med den merkbare globale oppvarmingen, kan det hende at bier i nærheten faktisk finner denne honningkilden på ekstra varme dager.

Honning tiltrekker seg mår, men vær forsiktig slik at ALT er fjernet i god tid før biene begynner å fly. Dette er et eldre illustrasjonsbilde. Feller som dette er ikke lovlig lenger.

Hvis man absolutt insisterer på å bruke honning slik, er det avgjørende at man bruker lokal honning, og ikke ukjent vare fra utlandet. I Norge har vi ved hjelp av importrestriksjoner på bier og utstyr, pluss lange vintre som i seg selv er sykdomsdempende, klart å holde biene våre temmelig friske og i god form.

Dahle henstiller til fellejegerne å finne andre lokkevarer til måren. Nøtter, svsker og andre søtsaker burde jo gå greit, hevder han.

Jeger, forteller og forfatter John Sivert Opdahl er trolig Norges fremste ekspert på fellejakt på mår. Jeg ser poenget med at vi bruker lokal honning. Det burde alle fangstfolk gjøre, sier han til Birøkteren. Selv skaffer jeg honningen fra en lokal birøkter, og måren og jeg spiser begge av den. Derfor vil jeg jo ha en så god honning som mulig.

Den aller beste åten er innmat av hare eller storfugl, sier han til Birøkteren, men i våre milde vintre, kan vi ikke stole på at slik åte ikke råtner. Honning er svært bra, og mye bedre enn andre søtsaker.

Vi har svært lang tradisjon for pelsjakt i Skandinavia, forteller han. Kong Magnus Eriksson (1316 – 1374) av Sverige, Norge og Skåne, sørget ved sin jaktlov for at pelsjegere ikke tok ut ekorn eller mårskinn før tidligst Allehelgensdag (1. november). Brøt man loven måtte man bøte med døden selv. Dødsstraffen satt løst på den tiden, ifølge Opdahl.

Han henviser også til en amerikansk katalog fra 1898. Her sto det om ulike remedier for pelsjakt på bjørn og vaskebjørn. Indianerne måtte skaffe seg bier for å få tak i honning til fellene sine. De satte opp innredninger for å fange villsvermer. I katalogen reklameres

det for et duftstoff som virkelig skulle tiltrekke bier, slik at jegerne i sin tur klarte å lokke pelsdyrene på skuddhold. Duftstoffet ble kalt «Essence of Sweet Clover». Det utnytter stoffet kumarin som egentlig er et giftstoff og som gir den umiskjennelige «høy- og sommerduften».

Det kan kanskje være greit med honning som åte vinterstid, sier seniorrådgiver Trond

Gjessing i Norges Birøkerlag, men bruk ikke skrellevoks (blanding av voks og honning). Honningen skylles bort før biene begynner å fly, men voksen kan tiltrekke seg bier i en mye lengre periode. Husk at vi birøktere ikke har lov til å sette ut skrellevoks, utstyr, tavler o.l. som bier kan finne honning på. Dette for å ikke spre bisykdommer med smitte som kan finnes i slik honning.

Honnemøtet for fulle hus og mere til

Honnemøtet er et årlig must for mange birøktere. Ikke før er juleribba fortært så setter de kursen mot Biri hvor skogfolket har sitt kursinstitutt.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

I år som alltid, men ikke alle fikk rom i herberget. 150 deltagere og ikke mindre enn 40 på venteliste. Så arrangører, kanskje er tiden kommet for å finne et større sted?

Også i år fortalte birøktere om driften sin til alles interesse. Det blir aldri feil å få snakke uavbrutt om birøkt i flere dager. Utstillerne fyller foajeen og varer bytter eiere.

Nytt av året? Jo, at vinkelner, forfatter og restauratørkjendis Thoralf Bølgen hadde et mini matkurs på «kateteret». Bølgen kan sine publikummere. Han slentret i vei om honningens plass i norske proffkjøkken. Ingen, absolutt ingen norsk kokk vet mer om honning enn at det smaker søtt og skal være flytende, sa han (sånn omtrent). Så vi har alle en jobb å gjøre med å fortelle at honning er som vin, nemlig et vell av smaksvarianter. Han tok forsamlingen med på en reise i søtt og surt. Virkelig nyttig hvis man vil utvide sin matkunnskap noe.

Så hadde arrangøren invitert småbruker, skogeier og tidligere leder i Norsk bonde og småbrukarlag, Merete Furuberg. Hun skulle snakke om hvordan Norges Birøkerlag kunne synes bedre i det offentlige ordskiftet. Til det må man vel si at det er greit at

en foredragsholder skjeller ut dem som har invitert deg, men kanskje ikke hele tiden, og særlig ikke når man ikke har noen råd å komme med.

Utover det, var årets Honnemøte en fin møteplass for interesserte birøktere.

Under Honnemøtet ble Jan Væringstad tildelt Norges Birøkerlags gullmedalje for sitt særdeles framragende arbeid for birøkten.

Cellekokeren, effektiv, trygg og sikker

Birøkteren og læreren Anund Helgesen fra Notodden er særdeles aktiv og nytenkende. – Jeg vil teste ut nye måter å gjøre ting på, og det beste er å gjøre ting på flere måter slik at du kan vurdere selv hvilken teknikk som passer best for deg, påstår han.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

En av Anunds kjepphester er at vi produserer altfor få avleggere her i landet. I prinsippet burde vi lage en avlegger fra hvert sterkt produksjonsbifolk i året.

Da han begynte med bier for syv år siden, maste han seg til et nybegynnerkurs. Nå kjører de et slikt kurs i laget hvert år uansett. Dessuten må man lære seg småskala dronningproduksjon så fort man har bittelitt birøkterfaring. Det er ingen grunn til å utsette denne avgjørende delen av birøkten.

– En «cellekoker» er en enkelt, trygg og praktisk måte å skaffe seg nye dronninger på, forteller Helgesen.

Metoden er populær i USA og flere steder i Europa.

Du kan se Anunds video om metoden på Honningcentralens nettsider (honingn.no).

Svermkontroll

– Utrolig mange birøktere ønsker å lære mer, og det må vi gjøre noe med, hevder han. For vi er pålagt av myndighetene å drive sverm-

La 2019 bli det året du lager egne dronninger. – Det er ikke vanskelig, forsikrer Anund Helgesen.

kontroll, og gjør vi det, får vi faktisk nye bifolk med på kjøpet (nesten).

Det skal mye mindre til å lage både todelinger (avleggere) og nye dronninger enn du tror.

– Her er et komplett opplegg som ikke har noen risiko. Skulle det mislykkes i den forstand at du ikke får til nye dronninger/avleggere, har du kun tapt litt egentid i bigården, ikke noe annet, smiler han. Ingen bier eller materiell går tapt.

Jo, vi har beskrevet mange slike teknikker i en haug med artikler, men vi gir oss ikke. En dag prøver du selv, og da åpner det seg en helt ny bieverden for deg som kun kjøper avleggere og dronninger.

Det ER IKKE vanskelig, sier Anund Helgesen. Virkelig ikke, og det er billig.

Her går han gjennom hvordan han lager inntil 60 nye dronninger på en meget enkel måte.

Cellekoker

En cellekoker er egentlig ei kasse hvor det er plass til tre tavler og med god plass under tavlene (6-7 centimeters klaserom).

Øverst i cellekokeren (over rammene) er det plass til å skyve inn et tett plastbrett og oppå der er det en plate med 60 hull hvor du kan sette inn like mange omlarvede cellekopper.

Siden biene skal være inne i cellekokeren i to døgn, så må det være god lufting på begge sider.

Det er mulig at en slik cellekoker tåler flere serier med celler, men det har ikke Anund testet selv.

Vi går ikke inn på omlarvingen her.

Fyll på med bier

Anund Helgesen var mannen som introduserte «Beesweeperen» i Norge. Det er en motordrevet roterende børste som skånsomt feier av biene fra tavlene og samler dem opp i en beholder under.

Selv om den er praktisk, behøver du ikke en slik for å få biene opp i cellekokeren din. Snu kubetaket på hodet og rist bier fra tavler

i diverse skattekasser nedi her. Dusj lett over med kaldt vann, så holder de seg rolige.

Rist av biene på 8-10 velfylte tavler (to fra hver kube så fjerner du ikke for mange arbeiderbier).

Tøm disse opp i cellekokeren, sett ned følgende tre tavler som du har gjort ferdig:

En med vann (som du har dusjet inn i cellene på begge sider).

En med åpent fôr (uforseglet honning).

En med pollen (det finner du i kubene).

Sett på plastlokket slik at cellekokeren blir tett. Dette er et helt tett system, så derfor tilsetter du også vann. Hell vann inn i cellene på den tomme, utbygde tavlen.

Så fort du har gjort dette, begynner du omlarvingen. Når det arbeidet er ferdig, så setter du inn cellekoppene med larvene i hullene i platen over plastlokket.

Fra cellekokeren hører du nå en sterk brusing. Trekk ut plastlokket mellom tavlene (biene) og cellene. Umiddelbart hører du at duringen opphører. Biene som ikke hadde noe yngel eller dronning nede, går nå i gang med å bygge ut de kunstige dronningcellene med larvene.

– Forvent at fra 45 til 55 celler blir påbegynt, sier Helgesen. Sjekk etter 48 timer og flytt de påbegynte cellene til flere finishere.

Hæ? Finisher? Der er også enkelt, nemlig.

Flytt opp to yngeltavler fra yngelrommet til den øve skattekassen på et antall sterke bifolk. Fjern tre honningtavler, slik at det blir rom til en cellelist i mellom de to yngeltavlene.

Anund Helgesen bruker én cellelist med åtte celler i hver slik skattekasse (finisher). Siden han setter inn få celler i hver finisher, får de trolig godt stell. – Og har du en finisher som ikke vil sluttføre cellene, blir ikke tapet så stort, sier han.

Her står cellene til dagen før de voksne dronningene skal krype ut.

Da kan du ta de ut i todelinger eller bruke dem på andre måter. Mulighetene er mange.

Enkel avlegger

Anund liker best å lage todronning-avlegger. Det er to adskilte bifolk som går i samme kube. Dette sparer utstyr og du behøver kun en bikube som er lagd for avleggere. Den kan du kjøpe ferdig eller lage selv.

Poenget er at du må kunne skille dronningene fra hverandre fysisk.

Et bunn Brett med en list i midten, en kasse og en tett skillevegg også i midten og et todelt dronninggitter, er alt. Resten har du fra før.

Innhold

Ta en tavle med yngel (eller to, hvis det er juli eller morbifolket er veldig sterkt) og sett disse inn mot midtveggen. Så en utbygd tavle som er tom og lys i voksen, en byggevokstavle og en med fôr.

– Både honning og sukkerlake som biene har trukket ned før er helt fint, forteller Helgesen.

Dette blir fem tavler. Gjør det samtidig på begge sider av midtveggen.

Egne avleggere med fine dronninger gir glede.

Du kan også riste på litt ekstra bier fra noen tavler i skattekassene. Da styrker du avleggerne.

Tilsett en dronningcelle (på hver side). Du kan bruke en parret dronning også hvis du vil spare litt tid, for hun er jo klar til å legge egg.

Det går relativt greit å tilsette jomfrudronninger i små avleggere på to yngeltavler, har Anund erfart.

– Dypp jomfrudronningene i sukkervann når de tilsettes, råder han.

Er avleggeren for sterk, er ikke biene like interesserte i å ta imot jomfrudronningene.

Cellene (eller dronningene) setter du til så fort du har satt sammen avleggeren.

– Det å fjerne noen yngeltavler fra de sterkeste bifolkene er helt greit. Du får omtrent like mye honning og dette virker noe svermhindrende, hevder han.

Det å lage avleggere er altså bare positivt.

Stor verdi

Avleggerne kan selges når dronningen er parret og i egglegging. De kan også brukes for å utvide egen drift. En todronning kan også deles neste vår, og selges som to éndronning-bifolk.

Avleggere gir grei avkastning, men markedet har presset prisen kunstig høyt.

– En avlegger som er laget i forbindelse med svermhindrende tiltak er jo en gave, sier Anund. Med det i tankene bør ikke prisen være så ekstrem.

Helgesen mener en grei avlegger bør ligge på ca 2500 kr. Det tilsvarer over 25 kilo honning levert til Honningcentralen, og så mye honning taper ikke det bifolket som ga avleggeren. Netto gevinst uansett, altså. Prisen om våren bør være noe høyere for å dekke overvintringen. De som driver stort nok, har jo i tillegg mottatt produksjonsstøtte om de er registrert med foretak.

La det være mulig for folk å starte, oppfordrer han.

Fra ekte til norsk

Honningcentralen øker fokuset på norsk honning. En forbrukerundersøkelse i fjor høst viste at folk der ute, forbrukerne, ikke skjønner bæret av hvor honningen kommer fra. De tror ALT er norsk. Dessuten vil Honningcentralen skjerpe opp profilen sin. Det skal bli et mer helhetlig design.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Man kan jo tenke seg at når en forbruker skal handle, så er det få eller ingen som har inngående kunnskap om hvor alle varene kommer fra eller hva de inneholder. Selv melk er melk uansett om den er fra ku eller Q.

– Men vi må si at vi ble overrasket over at forbrukerne visste så lite om honning som vår eksternt utførte undersøkelse avslørte, sier daglig leder Kristin Slyngstad i Honningcentralen. De aller fleste tror nemlig at all honningen i hylla er norsk.

Som du som er birøkter vet, er honning et vell av smaker. Flytende akasiehonning er noe helt annet enn norsk bringebærhonning. For ikke å snakke om kinesisk honning, som også selges merket som Ekte honning, altså samme hovedtekst som på en av Norges eldste merkevarer, nemlig blikkboksen som Honningcentralen forvalter på vegne av Norges Birøkterlag, selve ikonet i honninghylla.

Norsk er ordet

I tråd med at Honningcentralen i et års tid har økt fokuset på at honningen faktisk kommer fra Norge, har de derfor justert designet på blikkboksen fra «Ekte honning» til «Norsk honning». – Dette sammen med at vi har strammet opp det øvrige sortimentet vårt, mener vi bidrar til at birøkterne tydeligere får sagt fra at dette er honning fra vårt eget land, hevder Slyngstad.

58 prosent mer

I løpet av tre år har Honningcentralen fått inn nesten 60 prosent større honningvolum fra norske birøktere.

Det nye designet til høyre forteller at ikonboksen inneholder norsk honning.

I 2019 kan alle butikkene kjøpe det de vil av vår norske honning. Honningcentralen fikk inn 510 tonn norsk honning i fjor. – Vi er godt fornøyd, og for første gang på mange år kan vi nå oppheve kjedenes kvotekjøp på den norske honningen, sier hun. Det er hyggelig å slippe å rasjonere ut honningen.

Øke forbruket

Fremover vil Honningcentralen komme med ulike kampanjer for å få forbrukerne til nettopp å velge norsk honning.

– Den norske honningen er livsviktig for pollineringen her i landet, sa Slyngstad på årets Honnemøte. Derfor bruker de nettopp overskriften «Livsviktig honning» som beskrivelse av blikkbokshonningen til forbrukerne.

Både i Norge og ute i Europa ser man at det er flytende honning som øker i bruk. Derfor bør alle norske birøktere heie på den nye skogsbærhonningen fra områder med lite sommerhonning fra før, for eksempel i Aust-Agder og Telemark. Skogshonningen kan ta marked fra importert akasiehonning.

Noen ideer fra øst

Juris Steiselis (se saken om ham i nr 6-2018 av Birøkteren) svinger inn foran driftsbygningen til kameraten Maris Krismanis. Også han er utdannet birøkter etter tre år på birøkterskole. I 1986, bare fire år før Sovjetunionen klappet sammen, sto han der med birøktpapirene sine.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Den nevenyttige unggutten fikk jobb som birøkter på et kollektiv med 3000 bifolk. Tre og tre personer hadde ansvaret for 360 bifolk. Marek var for ung til å ha mange bifolk «på si», men han forteller om en som hadde 100 stykker. Så lenge kollektivet hadde gode resultater, lot «kameratene» han være i fred. Gode resultater var bra. De beste i landet ble hentet til Moskva for å få ros som Beste Arbeider. Han husker at de solgte fem kilo med pollen for det en vanlig arbeider tjente i måneden.

Nå har han sluttet å høste pollen. Prisen er kun syv-åtte euro per kilo. Jeg må minst ha 15 for at det skal lønne seg, hevder han.

Tross alt, beskriver både Maris og Juris sovjettiden som en god tid å være ungdom i.

Allerede fra han var seks år, visste Maris at det var birøkter han skulle bli. Bestefar hadde bier, men faren var ikke interessert. Likevel tok faren over bestefars bier til Maris var voksen nok til å begynne.

Nå har han 300 overvintrede bifolk. Hver vår selger han 100 avleggere for omtrent 100 euro per stykk. Så deler han opp til han får 300 igjen. På den måten har han kontroll både på krainerdronningene og på svermingen. Maris liker kontroll. Det understreker han med et smil.

Prisen for avleggerne rekker til en velfortjent ferie om vinteren. Det er bedre at jeg flyr av gårde enn at biene gjør det, smiler han.

Maris driver i en nedlagt butikk. Hvert rom er utnyttet. Varmerommet har han delt i to til to mindre rom. Da sparer jeg fyringskost-

nader, forteller han. Hvert av rommene har plass nok til to dagers slynging. Så bytter han på å varme opp.

Han høster tre ganger i sesongen. Først vårblostmene fra den viktige seljen til rapsåkrene. Rapshonningen krystalliserer så raskt at den må slyngen og lagres i de hvite 28-kilos plastspannene så fort som mulig.

Mens rapstrekket pågår, deler han og produserer nye dronninger.

Sommerhonningen høstes i slutten av juli. Etter det er det lynghonningen som gjelder. Han forteller om at en god plass er det hvor det både er myraktige områder og tørre flekker innimellom. Slik får han avling både i fuktige og tørre somrer.

Han liker ikke honningløsnere fordi det blir for mye honning igjen i tavlene. Etter sovjetisk modell har han fått produsert en gedigen horisontal presse som klemmer honningen ut av voksen mellom syv firkantede tykke treplater i hardtre med riller i. Han skjærer ut voksen og pakker den inn i en plastduk som lar honningen komme ut. Kapasiteten er 4-500 kilo lynghonning per dag.

Tidsstyring

Skal du drive stort, må du kunne styre tiden, hevder Maris. Derfor gjør han som mange andre næringsbirøktere og kjøper ferdig bifôr i containere fra Tyskland. Det reduserer tidsbruken fra tre uker til to dager.

Fôrkar

Selvsagt kan ikke alt overføres til norske forhold, men fôrkarer hans er interessant. Det er delt på midten i to kamre. Først stenger han det ene mens han fyller fôr i den andre

Maris Krismanis lærte birøkt i kommunistenes kollektiv. Nå holder han skikkelig orden på eget utstyr.

siden. Fôret fyller begge sidene. Når det er tomt, åpner han den stengte siden og fyller på med fôr der. Slik slipper han å drukne bier. Fiffig!

Men, jeg har lagd større fôrkar nå, sier han. Da holder det med én fylling. Sparer mye tid, selv om alle bifolkene overvintrer på tre plasser og ikke 15 som om sommeren.

Hør på dette. Det nye fôrkarer er delt i seks kamre, tre på hver side. Tanken er at da har biene en større flate å gå opp og ned på. Det gjør at de tar ned fôret raskere, tror Maris.

Selger i mars

For sommerhonningen får han omtrent 3,5 euro, mens lynghonningen er priset mellom fem og seks euro per kilo. Hadde han orket å selge på glass på markedene, hadde han fått åtte til ni euro per kilo.

Jeg er nøye med å slynge sommerhonningen før lyngtrekket begynner, men det er ingen som tester renheten i lynghonningen, så det blir opp til birøkternes samvittighet, sier han. Så lenge det lukter lyng, er det greit.

Han holder igjen så mye som mulig av honningen sin til i mars. Da er det manko i markedet, og oppkjøperne lar seg presse til en bedre pris. Slik er det hvert år, smiler både Maris og Juris. Har du råd, kan du sitte og vente.

Sauna hver torsdag

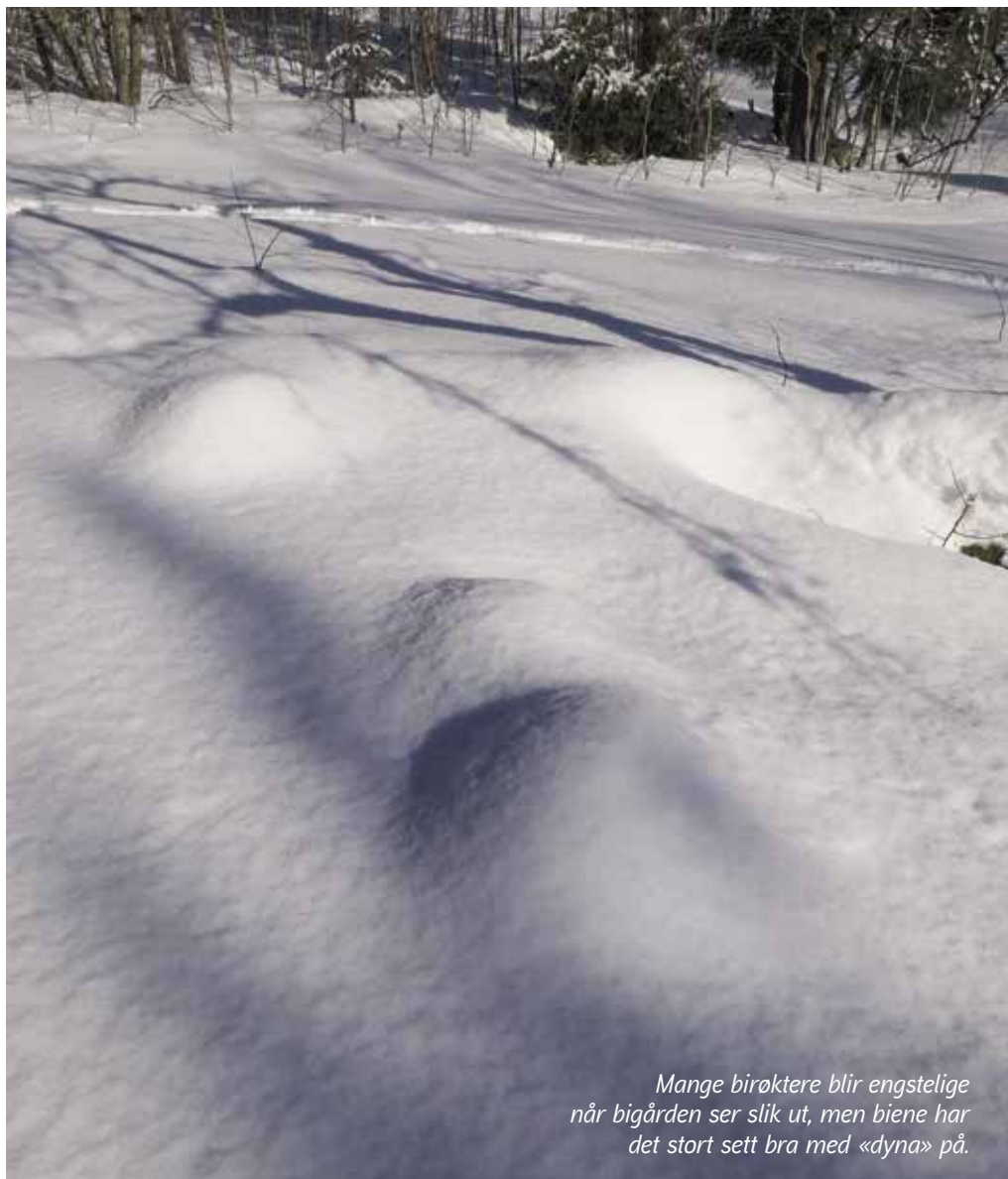
Honningen tappes rett i spann. Så settes de varmt i ett døgn slik at voksrestene flyter opp. Disse fjernes, og så settes honningen kaldt. Det hvite laget på toppen skrapes av med kubeskrapen og brukes til saunahonning. Noen blander inn kaffegrut for å rispe huden litt.

Overpakningen

Kubene er enkle. Over yngelrommet ligger en sekk med isolasjon. Frem til februar, legger han den luftig slik at det kommer kald luft rett med på plastdekket over biene. Dette gjør jeg bevisst for at biene skal forstå at det er vinter og utsette ynglingen, sier han. I februar snur han pakningen og dekker skikkelig til. Nå kan våren komme.

Øverst: Å skrape av litt øverst i spannet fjerner nesten all voksen.

Nederst: Maris Krismanis har reist mye rundt og hentet ideer til birøkten sin.

Mange birøktere blir engstelige når bigården ser slik ut, men biene har det stort sett bra med «dyna» på.

Når kubene forsvinner i snø

Vinteren 2017 – 18 ble en snøvinter av de sjeldne for birøktere i store deler av Sør-Norge. Det snødde og snødde og strømledningen datt ned og bikubene forsvant i metervis med snø.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

I takt med økningen av daglengden, steg også frustrasjonen blant birøkterne. Hva skjer det under snøen?

Får biene puste?

Er det nok fôr?

Har de begynt å forberede seg til sesongen?

Det gikk så langt at til og med eldre birøktere som skulle ha ro nok i driften sin, mistet hodet.

Generelt viser en slik vinter oss følgende:

Vi må passe på at vi innvitrer så mange og unge bier som mulig.

Det er særdeles viktig å vintre inn biene i tide til at de får ned fôret som de behøver for en lang periode med kun innesitting. Med en meter snø oppå og rundt kubene, er det ikke så mye du får gjort.

Utpå ettervinteren må du sjekke at biene får luft. Stort sett går det helt fint, men hvis det blir is skorpe eller ekstra hard skare, kan du kanskje gjøre som en birøkter, å stikke ned toppen av et riveskaft loddrett foran flyhullet. Mer skal det trolig ikke til.

De aller fleste har temmelig åpne bunnbrett, så døde bier blokkerer ikke inn- og utflyvingen.

Men, jo mer snø og jo lenger vinter, jo mer må du følge med.

Måker ikke

Næringsbirøkter Knut Åge Floor i Brumunddal måkte ikke sist vinter. Det er jo fristende å få dem ut, men de har det bedre under et stabilt lag med snø enn om det veksler mellom varme og kalde perioder. Når biene sitter rolig i vinterklase, går det ikke så mye fôr, og naturen avstemmer dette, sier han.

Han sier at det skal mye til for at det ikke er temmelig mye tom luft rundt kubene. Varmen innenfra har smeltet det som ligger helt inntil.

Derfor er det så viktig å ikke gjøre noe som pakker snøen rundt kubene (som å ha bikuber der snøfreserne legger den fra seg).

Men det er klart, sier Knut Åge Floor. Hvis det blir skikkelig mildvær og det er langt ut

på våren, så kan du måke dem frem. Husk bare at uansett hvor forsiktig du går frem, så forstyrrer du biene. Det oppdager du når du måker. De kommer ut for å se hva som foregår. Det er ikke så heldig alltid.

Måker

Næringsbirøkter Guttorm Johnsen i Oppland måkte frem alle sine 80 bifolk sist vinter. Han forteller at han aldri har opplevd så mye snø før. Dessuten var forrige vinter helt spesiell. Det kokte av både bier og yngel i kubene når han fôret inn.

Derfor var jeg veldig urolig for om de hadde fått fôr nok, forteller han.

Når vinteren trekker ut, gikk han til slutt i gang og måkte frem alle de 80 bifolkene.

Det gjelder å være så forsiktig som du bare kan, sier han. Begynn foran og gjør en åpning frem til fronten.

Nå før de har vært ute og tømt tarmen sin for slaggstoff (avføring), er det risikabelt å forstyrre dem på noen som helst måte.

Måking er derfor kun en nødløsning, hevder han.

Normalt kan du la de andre sidene være, og du vil se at biene for lengst har smeltet snøen rundt kubene.

Hvis det er noe problem, så er det førsituasjonen, ikke tilgang på luft, påstår han.

Derfor løftet han på alle kubene. Forsiktig, forsiktig.

Men hvis de sulter i hjel, så har du ikke noe å tape på å måke dem frem og løfte på dem, hevder Guttorm.

Løft på en side, det holder.

Jeg fant noen få kuber som var helt tomme på tross av mengder av bier, sier han. De reddet jeg ved å gi dem lunken sukkerlake. Så da var dette verd både jobben og forstyrrelsen, avslutter han.

Se hvordan den lille varmen fra biene har smeltet et stort pusterom rundt kubene. Birøkteren har strødd aske oppå snøen for å utnytte solsmeltingen raskere.

Vi skal levere mye i år

Det blir forandringer i sekretariatet. Noen slutter og noen begynner, og det gir nye muligheter, hevder styrelederen som sier at det er funksjonene og arbeidet som gjøres som er viktig. Vi skal ha full fart i år også, er budskapet.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

– Det er alltid uheldig når folk slutter etter kort tid, sier styreleder Vegard Sveiven i Norges Birøkterlag om at generalsekretær Jarle Bergsjø valgte en lederrolle i Bondelaget etter kun ett år i birøktens tjeneste. Vi har vært så bortskjemte ved at Trond Gjessing har drevet organisasjonen i omtrent tretti år. Vi har lenge visst at Gjessing vurderte å pensjonere seg, og nå i januar, har jeg inngått en avtale med ham som innebærer at han er pensjonist fra neste nyttårsskifte. Han arbeider deltid frem til det.

Sveiven roser både Bergsjø for at han har satt seg raskt inn i bransjen og startet flere viktige prosjekter, og Gjessing for hans store innsats «i alle tider», og for hans fleksibilitet ved lederskiftet.

– Vi skulle kunnet klonet Trond, sier han, men nå skal vi videre med ny leder og ny rådgiver. Veterinær Tora Vinterli Hoel begynner nemlig i Norges Birøkterlag allerede 1. februar.

– Hun skal ha ansvaret for avlsarbeidet og holde kontakten med testvertene, sier Sveiven (les egen sak om henne på neste side).

«Vinterdvale» i år?

– Langt ifra, sier styrelederen. Jeg liker at

vi leverer som avtalt, og det skal vi få til i år også. Birøkt er i vinden og Norges Birøkterlag har mange spennende ting på gang. Det blir helt sikkert travelt, men det har vi god erfaring med.

God arbeidskultur?

Også Bergsjøs forgjenger sluttet etter kort tid. Er det noe galt med kulturen i Norges Birøkterlag?

– Vi har vært vant til at folk blir så lenge hos oss, sier han. Nå får vi mange nye ansikter og muligheter. Han sier at dette er naturlig og at det ikke har noe med internkulturen å gjøre. Selvsagt håper vi at den nye

generalsekretæren blir en stund, men det er funksjonene våre som er viktige, ikke nødvendigvis folkene, sier han. Et delvis nytt team må finne sine plasser. Det er jeg helt sikker på at de gjør. Norges Birøkterlag driver med mye spennende arbeid rundt bier og birøkt.

Det er stor aktivitet rundt om i landet. Mange går på spennende kurs.

10 vil bli sjef

Norges Birøkterlag har fått inn ti søknader på stillingen som generalsekretær. I det vi går i trykken, er tre av dem inne til intervju hos styrelederen, og to av styremedlemmene.

– Det jeg kan si er at det virker som vi har gode kandidater, sier styreleder Vegard Sveiven.

Ryddig og faglig sterk

Tora Vinterli Hoel er ansatt som ny rådgiver i Norges Birøkerlag. Hun er veterinær og skal arbeide med både sykdom og avl.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Jeg er oppvokst i Bærum, forteller Tora Vinterli Hoel som har fått jobb som rådgiver i Norges Birøkerlag. Frem til hun fikk barn, jobbet hun på en smådyr-klinikk hovedsakelig med hunder og katter. Hun har ingen erfaring med bier, men som jentunge fylte hun farens ryggsekk til randen med stein, planter og døde insekter. Hjemme på jenterommet ble alt studert og satt i system. For Tora er både lettlært og konsentrert.

– Jeg har nok evnen til å jobbe konsentrert, sier hun. Dessuten engasjerer jeg meg gjerne i de små tingene.

– Jeg er absolutt ikke redd for at hun ikke har spesifikk biefaglig bakgrunn, sier generalsekretær Jarle Bergsjø. Han kjente ikke Hoel da hun søkte, og vektlegger at det ikke er noen sammenheng med at hun og familien hennes bor i Bergsjøs hjemkommune, Hemnes, at de har samme utdannelse og at også hun har vært innom Mattilsynet.

– Vi var ute etter en person med solid biologisk bakgrunn, og da stiller veterinærene sterkt. Hennes historikk i Mattilsynet er avgrenset til et kortere vikariat i slakteritilsynet i Fatland, men hun utmerket seg helt klart i ansettelsesproses-

sen som spesielt ryddig og faglig sterk, sier Bergsjø.

– For meg betyr arbeidet med bier at jeg også skal lære meg birøkt i praksis, sier hun og henviser til at hun og mannen Bjarte vurderer bier på hans familiegård som de bor på.

For å kunne være til nytte for birøkterne, er det viktig at jeg også forstår de praktiske sidene og ikke bare teorien.

– Siden jeg ikke har begynt, skal jeg være ytterst forsiktig med å gi noen råd, smiler hun, men jeg er enig i at Norges Birøkerlag skal være synlige og tydelige overfor medlemmene. Jeg håper at birøkterne kommer til å oppfatte meg som det.

I tillegg til døtrene Maja (3) og Ylva (1,5) har hun pistolskyting som hobby. Hun sitter i styret i Bjørkelangen Pistolklubb.

– For meg er pistolskyting en slags meditasjon, sier hun. Du må legge vekk alt annet når du skyter, hvis ikke så merkes det umiddelbart på resultatene.

Umiddelbart etter ansettelsen, satte hun i gang å lese seg opp på bier og birøkt.

– Jeg ser at dette er noe langt mer enn honning. Det skal bli morsomt å komme til en bransje som betyr mye for miljø og andre landbruksprodukasjoner, og hvor det er så mange dyktige produsenter, avslutter hun.

For å kunne være til nytte for birøkterne, er det viktig at jeg også forstår de praktiske sidene og ikke bare teorien.

Tora Vinterli Hoel (nyansatt rådgiver i Norges Birøkerlag)

Soneforskrift opphevet

Forskrift for å bekjempe åpen yngelrâte, som innebar en egen sone i Aust-Agder, ble opphevet fra nyttår. Det betyr at flytting av bier inn og ut av fylket kan skje på samme måte som ellers i landet.

Begrunnelsen fra Mattilsynet for å oppheve forskriften, er at vi nå har god kontroll på spredningen av sykdommen, og at en egen soneforskrift for Aust-Agder ikke lenger er nødvendig.

Vår oppfordring er likevel å være nøye med smitteforebyggende tiltak, og følge opp kravene som gjelder ved flytting av bier og utbygde vokstavler. Sammenlignet med nær sagt alle andre land har vi en svært god bihelsestatus i Norge – den må vi beholde!

Kaustisk soda

Mattilsynet har sendt på høring forslag til endringer i økologiregelverket. En av endringene innebærer en klargjøring av at kaustisk soda er tillatt å benytte som rengjøringsmiddel også i økologisk birøkt. Dette er en presisering Norges Birøktelag er enig i, og vi har gitt innspill om dette til Mattilsynet.

Nytt dyrehelseregelverk

Mattilsynet jobber med forslag til nytt dyrehelseregelverk som skal gjennomføre EUs nye dyrehelseforordning. Dette er et omfattende regelverk som omfatter alle dyreslag, men vi vet allerede nå at forslaget har innhold som er utfordrende for birøkten.

I dag har vi et særnorsk forbud mot vanding med bier inn og ut av Norge. I forslaget til nytt regelverk faller sannsynligvis denne muligheten bort, og vandringsbirøkt vil bli kategorisert på linje med kjøp og salg av bier, uten at vi har mulighet til å kreve isolering.

Norges Birøktelag ser med bekymring på denne regelverksendringen, og undersøker for tiden hvilke muligheter vi har for hindre negative følger for norsk bihelse. Planlagt innføring av de nye reglene er våren 2020.

Tilskuddsnytt - bievennlige vekster

Vi har tidligere informert om at det fra i år er nye miljøltiltak som bønder kan søke tilskudd om gjennom regionale miljøltilskudd. Et av tiltakene er «områder sådd med frøblandinger som er gunstige for bier (pollinatorer)»

Fra det regionale miljøprogrammet i Viken og Oslo ser vi at «veiledning av tiltak knyttet til pollinerende insekter» er spesielt nevnt som prioritet.

Ta kontakt med ditt lokale landbrukskontor for mer informasjon om disse ordningene – søknadsfrist er 1. mars 2019.

Tilskuddsnytt - midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket

Frem til nyttår var muligheten for å søke om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midler) begrenset til eier av landbrukseiendom. Landbruks- og matdepartementet har nå endret regelverket, slik at også andre med særlig tilknytning til landbrukseiendommen kan søke tilskudd. I tillegg kan mindre næringsmiddelbedrifter som henter råvarer fra lokal landbruksproduksjon søke om slike midler.

Endringen er positiv for birøkten, og det er viktig å undersøke muligheten for tilskudd med landbrukskontoret, dersom du planlegger å bygge eller investere på annen måte.

Velkommen til hyggelig vinterhandel hos Honningcentralen, planlegg utvidelsen din for 2019 nå!

Ved at du som andelseier handler i Honningcentralen støtter du også opp om egen bedrift, vi bruker overskuddet til å sikre gode produsentpriser for honning.

Nå er tidspunktet for å planlegge årets birøkt. For deg som skal utvide er det fint å få kjøpt inn ekstra bunn Brett, kasser, rammer, tak mm nå.

Da er du sikker på at du har alt nødvendig materiell i hus, samt kan male det som trengs så det er ferdig til bruk til våren.

Honningcentralen kjøper selvsagt inn så mye vi kan av utstyr, planlegger for økt salg også i år. Men, det

er umulig å treffe på alle prognoser. Vi ber deg derfor hjelpe oss, jo bedre du er til å planlegge og jo tidligere du bestiller, jo sikrere er vi på at vi kan levere de varene du ønsker.

Skal du handle inn dyrt utstyr som slynge, honningløsner, kubetralle eller andre ting – vær rask ute med å bestille dette nå for å be om levering vinter/vår 2019.

Nå er tiden inne for å smelte voks og levere blokkvoks til HC!

Mange ønsker å kjøpe byggevoks i vinter/vår for å lage ferdig voksrammer til neste sesong. HC er helt avhengig av å få inn blokkvoks tidligere, helst i vinter!

Vi ber derfor alle landets birøktere om å smelte voks nå i vinter, så vi får sendt byggevoks til pregning.

De av dere som ikke vil gjøre jobben med vokssmelting selv, gjør som meg - lever din voks gratis til en annen birøkter som gjør jobben med voks smelting.

Da får de dette som betaling for jobben som gjøres!

Voksmelter

Spesialpris
(før kr 4.300,-)

kr 3700,- inkl. mva

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta Tlf: 63 94 20 60
Reddalsveien 50, 4886 Grimstad Tlf: 37 04 19 28
E-post: post@honningcentralen.no

FEM MINUTTER MED HC

Styreleiar Olav Arne Sønderland

Se mer informasjon på: www.honning.no. Telefon sentralbord HC: 63 94 20 60.
Epost: post@honningcentralen.no

Godt nytt år!

Der er ei glede å få ynskje alle eit godt nytt år med nye moglegeheitlar!

Honningåret 2018

Vi legg bak oss endå eit godt år for HC. Mange birøktarar fekk også eit brukbart til godt år, men det var dessverre mange som fekk lite honning. Våren kom seint og brått. Det var vanskeleg å få bygd opp styrken på kupene fort nok før sommartrekket.

Sommaren blei varm og tørr, og mange opplevde at det kom ikkje inn så mykje honning per dag, men soldagane blei mange. Etter kvart fekk mange distrikt det ekstra tørt, og lyngblomen tørka heilt ut, spesielt i låglandet. I mitt distrikt blei det også svært tørt, men mange stader ligg ganske høgt, og på desse stadene er det ofte mykje lyng som gror utover myrlendt terreng. Desse områda tåler tørken mykje betre. Det tørkar heller ikkje så fort opp i høgda på grunn av lågare temperatur. I normalår kan det på desse plassane bli litt for kaldt for biene til å trekke.

HC fekk inn 510 tonn norsk honning i 2018. Det er ein auke på 81 tonn frå i fjor.

Sal av bimateriell

HC har selt mykje bimateriell og mykje voks i 2018. Dette er fint. Mange gjer det betre nå, og fornyar seg med utstyr. Vi har også fått mange nye birøktarar, og fleire som aukar med bikuber for å få dette som ei bra tilleggsnæring, og nokon som ei heiltidsnæring.

Eit lite tilbakeblikk

Eg har lyst til å take eit lite tilbakeblikk. Eg har no vore styreleiar i HC i 5 år, og gav beskjed til valnemnda i november 2018 om at eg ikkje tek imot attval. Det har vore nokre spennande og lærerike år med store utfordringar. Det fyrste året var svært krevjande med å få snudd skuta HC, men med mange

gode tilsette og eit godt styre gjekk det bra.

Ein vanskeleg ting har vore å skaffe nok rein og god voks til alle birøktarar som har behov for det. Normalt skal ein ha overskot av voks, men med ein svært stor auke av nye birøktarar, fleire som aukar kupetalet og enklare driftsmetodar (slutt med skrelling av tavlene), har vi hatt store problem med å skaffe nok voks til rett tid. Det er svært viktig at alle birøktarar tek vare på voksen, og skreller tavlene med sommarhonning, då slepp ein å nytte løsnar.

Voksen som vi kan få frå Europa er ikkje god nok. Denne kan vi ikkje bruke! Vi fant eit stort parti på 25 tonn i Australia som heldt krava. Mykje av dette har vi alt bruka opp, og vi har fått eit nytt parti frå Australia på 10 tonn. Dessverre er prisen på god og rein voks svært høg. Det er også gledeleg at vi nå får inn meir norsk voks. Fortsett med det.

Det viktigaste for HC er å omsette honningen frå andelseigarane til ein god pris. Dette synast eg at vi har lukkast med, samtidig som vi har bygd kapital og gjort HC meir robust.

Agder- og Honnemøte

Eg har fått høve til å vere med både på Agder- og Honnemøte. Dette er flotte tiltak som birøktarlaga steller i stand. Det samlar mange birøktarar, gjev påfyll av kunnskap og høve til å dele erfaringar. Det er inspirerande å vere med i den store «birøktarfamilien». Vi i HC takkar for at vi får vere med. Det er viktig for oss å få treffe birøktarane og å få innspel.

Eit lite blikk inn i framtida

I framtida vil vi få inn meir norsk honning. For å få opp forbruket er det viktig at HC også kan tilby kundane flytande norsk honning. Dette vil bare bli eit viktig nisjeprodukt då vi i Noreg nesten bare får krystallinsk

Den gedigne boken om bier

Du må ikke på noen måte være barn for å sette pris på polske Piotr Sochas bok «Den store boken om BIER» som har blitt oversatt til en rekke språk, og nå i 2018 også til norsk.

Det kjempestore formatet gjør boken til noe du legger merke til, men det viktigste er likevel illustrasjonene. Med knappe tekster, får du faktisk en grundig innføring i biens liv og levne på de vel 70 svære sidene.

Sochas illustrasjoner er naivistiske, men fulle av underfundige detaljer. Hvis du ikke er totalt humørløs, vil du smile enten du leser for barn/barnebarn eller for deg selv (i smug?).

Så i tillegg forteller boken sider ved biens kulturelle historie som det skal mye til at du kjenner fra før.

Dette var en artig, og helt annerledes, bok.

Barnebøker er utviklende. Store barnebøker er tøffe i tillegg.

Den store boken om BIER

Illustrator: Piotr Socha

Tekst av Wojciech Grajkowski

Oversatt av Heidi Sævareid

Fontini Forlag

Nettpris fra kr 305,-

ANNONSE

FEM MINUTTER MED HC FORTSETTER

Styreleiar Olav Arne Sønderland

honning. Eit svært viktig tiltak for å auke forbruket av norsk honning, er at alle birøktarar også reklamerar for den viktige pollineringa som bine gjer. Slagordet vårt er: «Velger du norsk honning bidrar du til livsviktig pollinering av plantene i norsk natur og landbruk.»

Takk for meg

Eg vil igjen få takke for interessante, men også krevjande år. Den største inspirasjonen har vore å gjere HC betre og meir robust, ein

samvirkeorganisasjon som andelseigarane kan vere stolt av.

Takk til alle som har vore med på laget og fått dette til. Eg trur også at vi birøktarar har fått ei vitamininnsprøyting med den store prisauken på honning som vi har fått til.

Lykke til vidare til dykk alle, både tilsette i HC og honningprodusentar!

*Med helsing
Olav Arne Sønderland*

INTERESSERT I ØKOLOGISK BIRØKT

Kjøp den norske boken

BIRØKT
-TEKNIKKER

399,-

Les om 21 spennende måter å
drive birøkt på.

Fås kjøpt hos Honningcentralen

Fagforedrag i todronningbirøkt etter Arud metoden

Det inviteres til fagdag/foredrag som Telemark Birøkterlag arrangerer med Einar Arud og Johannes Berget som foredragsholdere.

Sted: Søve videregående skole,
Søvevegen 12, 3830 Ulefoss.

Tid: Lørdag 9.mars 2019 kl 11.00 – 1600.

Deltageravgift kr 1.000,- betales kontant/
vipps ved oppmøte.

**Påmeldingsfrist 23.02.19 til Telemark
Birøkterlag: telemark@norbi.no
tlf 951 54 106.**

Deltagerne bør i forklant lese/skrive ut, 2 dr
drift v/Einar Arud som er lagt ut på Norges
Birøkterlags hjemmeside, under driftsteknikk/
to-dronningdrift.

Det tas forbehold om at det blir nok deltagere for
å arrangere.

Det du trenger til din birøkt!

www.ktd.no eller 91 71 71 56

Norskutviklet kubevekt

Kampanje pågår nå!

Les mer på www.beeinfront.no

Tlf.: 950 19 612

Når du trenger dronninger:

www.biedronninger.no eller 95 00 37 32

Årsmøtene 2019 i Norges Birøkterlag og Honningcentralen

■ Påmelding senest 15. februar 2019

Årsmøtene

Norges Birøkterlag og Honningcentralen SA ønsker velkommen til årsmøtene i 2019 på Park Inn by Radisson Oslo Airport Hotel West, Gardermoen. Årsmøtet i Honningcentralen SA avholdes fredag 22. mars kl. 12.00 og i Norges Birøkterlag lørdag 23. mars kl. 10.00.

Faginnledninger

Fredag 22. mars fra kl. 10.00 til kl. 11.30 vil det være faginnledninger i regi av Norges Birøkterlag og Honningcentralen. Innledere er: Kjersti Hoff, nyvalgt leder i Norges Bonde- og Småbrukarlag vil orientere og Kristina Landsverk, fagdirektør og CVO i Mattilsynet vil snakke om norsk dyrehelse i en større sammenheng.

Åpent for alle

Norges Birøkterlag sitt årsmøte er åpent for alle interesserte så langt plassen tillater det, men det er bare utsendinger som har tale og stemmerett.

Alle andelseiere kan delta på Honningcentralen sitt årsmøte.

Påmelding

Alle som skal delta må melde seg på innen 15. februar.

Medlemmer av Norges Birøkterlag kan melde seg på begge årsmøtene på Min side på www.norbi.no. Brukernavn finner du på fakturaen som fulgte med dette bladet.

Skal du bare på årsmøtet i Honningcentralen og ikke i NB, må du melde deg på

pr e-post til post@honningcentralen.no eller telefon 63 94 20 60.

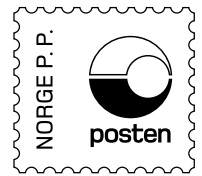
Priser

Dagpakke kr 650,- Overnatting fra kr 895,- Middag kr 395,-. Nærmere prisinformasjon der du melder deg på under Min side.

Bindende påmelding

Husk at du ved å melde deg på også er ansvarlig for bestillingen vi har videreformidlet til hotellet. Møter du ikke opp, eller avbestiller etter 15. februar, vil du dessverre måtte betale hotellutgiftene.

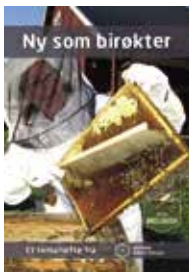

Returadresse:
Norges Birøkerlag
Dyrskuevegen 20
2040 Kløfta

Som medlem av Norges Birøkerlag har du tilgang til **fagkunnskap gjennom fagbøker, hefter og kurs**

Norges Birøkerlag har utarbeidet temahefter/bøker til bruk alene eller på kurs.
Kursene arrangeres av lagene. Er du interessert, ta kontakt med lokallaget ditt!

Ny som birøker (84 sider)

Hefte for nybegynnerkurs. Bestilles og kjøpes av lagene til **kr 400,-** pr deltaker*.

Dronningavl, dronningfornyelse og avleggerproduksjon (52 sider)

Heftet til kurs i dronningavl, dronningfornyelse og avleggerproduksjon. Pris pr hefte **kr 200,-***.

Sykdom og hygiene hos bier (100 sider)

Fagbok til Kompetansekurs i birøkt (Sertifiseringskurset). Bestilles av lagene. Deltakerne faktureres **kr 850,-**. (Boken kan kjøpes uavhengig av kurset/eksamen til **kr 200,-** + porto/ekspedisjon kr 100,-.)

Vandrebirøkt (20 sider) Pris **kr 100,-***

Honningbehandling (68 sider)

Hefte til honningbehandlingskurs. Pris pr heftet **kr 200,-***.

KSL

i birøkt

Materiell til kurset
ligger på
www.norbi.no under
«Kursmateriell».

**NORGES
BIRØKERLAG**

– siden 1884

* + porto/ekspedisjonsgebyr kr 100,-. Ved bestilling av 5 eller flere er det gratis porto og ekspedisjonsgebyr.